

**ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА**

**ПУГАЧ Сергей Сергеевич** – кандидат юридических наук, доцент Вінницького учебно-научного інститута економіки Тернопільського національного економічного університета.

**Наукові інтереси:** професійна підготовка майбутніх фахівців.

**INFORMATION ABOUT THE AUTHOR**

**PUGACH Sergey Sergeevich** Doctor of Law, Associate Professor of Vinnitsa Educational and Scientific Institute of Economics Ternopil National Economic University.

**Circle of scientific interests:** professional training of future specialists.

*Стаття надійшла до редакції 08.05.2019 р.*

УДК 159.942 : 159.955

**РАКІТЯНСЬКА Людмила Миколаївна** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет»  
<https://orcid.org/0000000335862754>  
 e-mail: ludmilanick777@gmail.com

**ФЕНОМЕН ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ДИСКУРСІ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ**

**Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.** Сучасний етап цивілізаційного розвитку людства, пов'язаний з процесами глобалізації, інтеграції, інформатизації характеризується як техногенна цивілізація ХХ–ХХІ століття, що має потужний і суттєвий вплив на всі сфери суспільного життя. Наслідками стрімкого науково-технічного прогресу є не лише принесені людству «блага», а й кризові явища, що всебічно охопили суспільство. Економічна, екологічна, енергетична, демографічна, духовна кризи стали ознаками ХХІ століття. Найзагрозливішою серед інших вважається антропологічна криза, що може привести людство до самознищення [6]. Нестабільність сучасного життя, зневіра і розгубленість, депресія і емоційна нестриманість, втрата духовно-моральних орієнтирів, примат матеріального над духовним, що породжує насильство, вандалізм, жорстокість, агресію тощо. Все це, на жаль, у сучасному суспільстві стало безпосередньою реакцією людей на умови життя і сприймається як його «норма» і «звичне явище».

Сьогодні суспільство знаходиться у пошуку шляхів і «теорій виживання людства в період глобалізації» [6, с. 180]. Своєрідну панацею у ситуації, що склалася, вбачають автори теорії емоційного інтелекту у цьому конструкті, що набув значного поширення в сучасному науковому тезаурусі і зумовив широкий практичний інтерес до нього [10]. Емоційний інтелект у широкому розумінні це здатність людини усвідомлювати власні емоції, вміти їх контролювати і регулювати, спрямовувати на вирішення практичних

проблем та встановлювати позитивні взаємовідносини з іншими, на основі розуміння їхнього емоційного стану і настрою. В сучасних умовах ринку праці, як стверджують вчені, більш затребуваним показником професіоналізму фахівця вважаються не стільки його академічні, інтелектуальні знання і розумові здібності, скільки соціальні здібності у сфері суб'єкт-суб'єктної взаємодії, які забезпечують людині соціальне пристосування і адаптацію до оточуючого середовища та продуктивне функціонування в ньому. Вміння комунікувати, взаємодіяти в соціумі, налагоджувати і прогнозувати позитивні стосунки з іншими, розуміючи їхній емоційний стан, уникати конфліктності, працювати згуртовано в команді, зрештою бути позитивно і оптимістично налаштованим як власне на себе, так і на оточуючих – сьогодні в пріоритеті. Ці показники ґрунтуються на емоційній складовій людської психіки. Нині до феномену емоційного інтелекту звертаються представники різних наук – психології, педагогіки, соціології, економіки, юриспруденції, медицини та інші. Досліджуючи різні його аспекти, вчені намагаються визначити його змістовне наповнення, форми прояву і функціонування у різних галузях суспільного життя. Це потребує ґрунтовного і всебічного осмислення феномену емоційного інтелекту у дискурсі наукового пізнання.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У сучасній зарубіжній та вітчизняній літературі поняття «емоційний інтелект» представлено достатньо широко і

окреслюється різними контекстами. Першоджерелом з цієї проблеми вважається монографія американського вченого Д. Гоулмана «Емоційний інтелект», яка вийшла у 1995 р. і дуже швидко набула популярності, ставши бестселером. Під емоційним інтелектом Д. Гоулман розуміє здібність людини тлумачити власні емоції та емоції оточуючих для того, щоб використати отриману інформацію для реалізації життєвих цілей [2]. Авторами праць з емоційного інтелекту є американські вчені, які започаткували цей напрям досліджень, Г. Гарднер, Дж. Мейер, Д. Карузо, П. Селовей, Р. Бар-Он та ін.; білоруські вчені І. Андреева, В. Васільєв; російські дослідники А. Петровська, А. Карпов, Д. Люсін, М. Манойлова, Д. Ушаков; вітчизняні науковці С. Дерев'яно, О. Власова, В. Зарицька, Н. Коврига, С. Носенко та інші.

Узагальнення різних дослідницьких підходів до розуміння цього феномену дає підставу для висновку, що його сутність полягає у визнанні емоційності ключовим чинником і детермінантою життєвого успіху людини, як особистісного так і професійного, більш суттєвим ніж інтелект. Доведеним фактом сучасної психологічної науки є визнання першочерговості емоційної реакції людини у сприйнятті та оцінюванні явищ дійсності, яка, як правило, передуює раціональній. «Перед тим, як в дію вступає наше раціональне мислення, – пише Н. Невойт, – ми оцінюємо те, що відбувається з емоційної точки зору. Саме розуміння та управління зв'язками між емоційними і раціональними зонами мозку і є джерелом для розуміння важливості розвитку емоційного інтелекту» [9]. На думку Д. Гоулмана, саме емоції відповідальні за прийняття рішень [2]. Психологи стверджують, що відсутність гармонійного поєднання у психіці людини афективної і когнітивної сфер, розлади емоційно-когнітивних процесів призводять до суттєвих особистісних деформацій.

Емоційний інтелект як інтегрально-психологічна характеристика особистості досліджується вченими у таких контекстах як: здатність усвідомлювати і контролювати власні емоції, спрямовуючи їх на досягнення визначеної мети; самомотивація і саморегуляція; емпатія; стресозахисна та адаптивна функція психіки; позитивна налаштованість на оточуючих і уміння комунікувати, взаємодіяти з ними; показник лідерських якостей; провідна детермінанта життєвого й професійного успіху; професійно-особистісний потенціал педагога

і складова його неперервної освіти; чинник акмеологічного розвитку і професійної продуктивності вчителя; основа безперервного самовдосконалення посадових осіб в управлінській діяльності; чинник профілактики синдрому «емоційного вигорання»; складова соціальної обдарованості і підструктура соціального інтелекту; спосіб соціально-психологічної адаптації особистості тощо.

**Мета статті** – розглянути феномен емоційного інтелекту у дискурсі форм наукового пізнання, а саме як: ідею, проблему, гіпотезу, концепцію, теорію.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Вихідними положеннями щодо форм наукового пізнання будемо вважати такі [3]: *ідея* – форма наукового пізнання, яка відображає зв'язки, закономірності дійсності і спрямована на її перетворення; форма осягнення в мисленні явищ об'єктивної дійсності; *проблема* – це форма наукового пізнання, що є єдністю двох змаючих елементів: знання про незнання і передбачення можливості наукового відкриття. Це етап зародження нових знань, що має активний пошуковий характер, в якому об'єктивний зміст не відділений від суб'єктивного; *гіпотеза* – це форма та засіб наукового пізнання, за допомогою яких формується один з можливих варіантів вирішення проблеми, істинність якої ще не встановлена і не доведена; *концепція* – це форма та засіб наукового пізнання, яка є способом розуміння, пояснення, тлумачення основної ідеї теорії; це науково обґрунтований вираз основного змісту теорії, але на відміну від теорії він ще не може бути визначеним у логічну систему точних наукових понять; *теорія* – найбільш адекватна форма наукового пізнання, система достовірних, глибоких та конкретних знань про дійсність, яка має логічну структуру і дає цілісне, синтетичне уявлення про закономірності та суттєві характеристики об'єкта. Теорія є знанням достовірним, істинність якого доведена і перевірена практикою.

Емоційний інтелект як прояв «емоційної мудрості людства» [1] вперше виник у релігійних вченнях і поглядах давньогрецьких філософів як *ідея* співвідношення пізнавальних здібностей людини – розуму і почуттів, раціонального і чуттєвого у осягненні сутності Всесвіту та власного буття. Про це свідчать історія релігії і філософії, які досліджувала І. Андреева на предмет єдності емоційного та раціонального як компонентів людської суб'єктивності [1; 3]. Порівнюючи світові релігії, дослідниця дійшла висновку, що

православній християнській релігії властиве визнання центром духовного життя людини її серце як своєрідне місцезнаходження думки, віри, волі та любові, зусилля яких і забезпечували як самопізнання й самооцінку, так і досягнення Божої істини [11]. У католицькому і протестантському віровченнях більша цінність надається людському розуму та інтелекту. Буддизм проголошує гармонію між розумом та почуттями як шлях до самовдосконалення за умови самоконтролю над почуттями [1]. Як феномен, явище в людській цивілізації, емоційний інтелект має значно глибше коріння, що сягає доісторичної доби. З появою первісної людини як біологічної і соціальної істоти, еволюційний процес її розвитку супроводжувався формуванням світосприйняття і самосвідомості у формі міфологічно-релігійної віри, що відображала її синкретичний характер як єдність інтелектуально – емоційно – вольового ставлення до світу і що знайшло відображення у різноманітних наочно-чуттєвих формах колективної творчості «первісного мистецтва» [13]. У міфології як історично першій формі світогляду закладені підвалини сучасного розуміння емоційного інтелекту в його онтологічному вимірі.

Осмислення ідеї співвідношення людського розуму і почуттів у пізнаваності світу як гносеологічної *проблеми* пов'язано з появою наївно-стихийного філософського світогляду як теоретичного, який об'єднував зародки наукових знань у вченнях перших давньогрецьких філософів (Фалеса, Геракліта, Ксенофана, Перменіда та ін.) з їх теоретичним обґрунтуванням на основі математики, логіки, аргументації і доказовості. Намагання давньогрецьких філософів пояснити закони Всесвіту і людського буття раціональним шляхом поклало початок «раціоналізації» знань про світ [12]. У цьому контексті вирішувалась і проблема співвідношення розуму і почуттів, яка, зокрема, у поглядах Сократа і Платона розглядалась як проблема відношень «плана і раба», повного контролю освіченого розуму над руйнівним впливом емоцій [1]. На думку І. Андреевої і А. Карпова, історія взаємозв'язку раціонального та емоційного як психологічна проблема починається з часів Античності і пов'язується з вченням Аристотеля, якому належать перші праці з психології в межах філософського знання. Аристотель першим із філософів указав на зв'язок між когнітивними та емоційними процесами людської психіки, хоча закони мислення і логіки визнаються філософом всезагальними законами буття [1; 5].

Проведений нами історико-філософський аналіз окресленої проблеми показав, що протягом всієї історії розвитку філософської думки формувалась і вважалась панівною загальна тенденція звеличування людського розуму над почуттями [13; 14]. Разом з тим варто підкреслити, що пріоритетність «раціоналізованого світогляду» [7], поділялась не всіма філософами. У XVII ст. з'явилося вчення французького філософа Б. Паскаля «Логіка серця», побудована на переконанні мислителя в тому, що «серце має свої резони, яких не знає розум» [16, с. 49]. Філософія Б. Паскаля знайшла підтримку і подальший розвиток в історії української культурної традиції, для якої кордоцентризм, «філософія серця», починаючи від часів Володимира Мономаха і донині, є її «духовною домінантою» і складає сутнісну основу національної свідомості [6]. Особливий внесок у розвиток «філософії серця» у різні історичні періоди внесли видатні українські мислителі Петро Могила, Інокентій Гізель, Григорій Сковорода, Памфіл Юркевич, Микола Гоголь, Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш та інші.

Сучасне розуміння проблеми взаємозв'язку раціонального і чуттєвого полягає у визнанні їхньої діалектичної єдності як двох протилежних сторін єдиного пізнавального процесу, які лише в єдності дають адекватну картину дійсності [3]. У контексті сучасних наукових уявлень сутність проблеми емоційного інтелекту полягає не в ізольованому підході до вивчення емоцій і інтелекту, як протилежних сфер психіки, що є характерним для традиційної психології, а у розумінні цього феномену як комплексного, інтегрального психічного утворення, що реалізується через здатність розпізнавати власні емоції і емоції інших і управляти ними для вирішення практичних завдань. Дослідженням окресленої проблеми в наш час на теоретичному і емпіричному рівнях займаються представники різних наук, що засвідчує її актуальність і практичну значущість.

*Гіпотетичне припущення* щодо сутності і виникнення емоційного інтелекту висунув Д. Гоулман, вважаючи що саме емоційний інтелект у сучасному його розумінні як іманентна властивість людини пристосовується і адаптується до оточуючої дійсності шляхом активної взаємодії і комунікації з іншими, розуміючи їхні настрої і наміри, і вміння їх спрямувати для досягнення визначеної мети, виявився тим ключовим чинником, який допоміг первісній людині вижити.

Різні підходи до розуміння і трактування

феномену емоційного інтелекту спричинили появу самого концепту «емоційний інтелект» і концептуальних засад його дослідження. Базовими *концепціями* емоційного інтелекту, з яких бере початок вивчення емоційного інтелекту як самотійний дослідницький напрям вважаються три, авторами яких є американські вчені: Дж. Мейер, Д. Карузо, П. Селовой (концепція емоційного інтелекту як моделі когнітивних здібностей); Д. Гоулман (концепція емоційного інтелекту як мішана модель, що об'єднує когнітивні здібності і особистісні якості); Р. Бар-Он (концепція емоційного інтелекту як мішана модель, що об'єднує некогнітивні здібності і особистісні якості). Також відомими є концепції російських учених Д. Люсіна і М. Манойлової; білоруських – І. Андреевої, В. Васільєва; вітчизняних – С. Дерев'янка, В. Зарицької, Є. Носенко, Н. Ковриги. Різні концепції, на думку вчених, близькі за своїм змістом, але різниця у компонентному складі і відповідно діагностичних методиках їх вимірювання засвідчує недостатню взаємоузгодженість між ними. Концепція емоційного інтелекту в різних авторських інтерпретаціях стала альтернативою традиційному інтелекту як його «неакадемічний» вид, коефіцієнт якого EQ, за даними дослідників, є значно вищим у порівнянні із коефіцієнтом IQ і визнаний у ХХІ ст. пріоритетним [5].

На думку провідних учених у питанні емоційного інтелекту, його *теоретичні основи* лише розробляються, а науковий статус поки що залишається недостатньо високим [15]. Професійне психологічне співтовариство, підкреслює А. Карпов, до цих пір не може дійти загальної думки відносно змісту емоційного інтелекту, який тлумачиться достатньо широко, без чітких формулювань суттєвих аспектів [5]. Причин цьому декілька: існування альтернативних моделей емоційного інтелекту, що відрізняються структурними компонентами, зумовлює, по-перше, певне термінологічне протиріччя, по-друге, суттєву різницю в методиках їх вимірювання, по-третє, результати, отримані за різними діагностичними методиками, мало корелюють між собою. Акцентуючи на важливості емоційного інтелекту для професій, пов'язаних із спілкуванням і взаємодією, американські вчені вважають, що «створення цілісної психологічної теорії емоційного інтелекту ще попереду» [15, с. 22].

**Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку.** Розгляд феномену емоційного інтелекту у дискурсі наукового пізнання дозволив простежити та

проаналізувати еволюцію його виникнення та розвитку від доісторичних часів до сучасності. Це, в свою чергу, дозволило осмислити і схарактеризувати його природу і сутнісний зміст. Перспективи подальших розробок вбачаємо у дослідженні емоційного інтелекту як сутнісної професійно-особистісної характеристики вчителя мистецьких дисциплін.

#### СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Андреева И. Н. Эмоциональный интеллект как феномен современной психологии / И. Н. Андреева. – Новополюк: ПГУ, 2011. – 388 с.
2. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект / Дэниел Гоулман; пер. с англ. А. П. Исаевой. – Москва: АСТ: АСТ МОСКВА; Владимир: ВКТ, 2009. – 478 с.
3. Губерський Л. В. Філософія: навч. посібник / Л. В. Губерський, І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко. – Київ: Вікар, 2006. – 455 с.
4. Эмоциональный интеллект [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BC%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8B%D0%B9\\_%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BC%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82) (дата звернення: 27.01.2019).
5. Карпов А. В. Психология эмоционального интеллекта: теория, диагностика, практика: монография / А. В. Карпов, А. С. Петровская. – Ярославль: ЯрГУ, 2008. – 344 с.
6. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В. Г. Кремень. – Київ: Педагогічна думка, 2008. – 424 с.
7. Кремень В. Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – Київ: Книга, 2005. – 528 с.
8. Левчук Л.Т. Естетика: підручник / Л. Т. Левчук, Д. Ю. Кучерюк, В. І. Панченко; За заг. ред. Л. Т. Левчук. – Київ: Вища школа, 1997. – 399 с.
9. Невойт Н. М. Эмоциональный интеллект и верификация признаков обмана [http://www.lieexpert.at.ua/news/n\\_m\\_nevojt\\_ehmocionalnyj\\_intellekt\\_i\\_verifikacija\\_priznakov\\_obmana/2012-05-16-35](http://www.lieexpert.at.ua/news/n_m_nevojt_ehmocionalnyj_intellekt_i_verifikacija_priznakov_obmana/2012-05-16-35) (дата звернення: 05.02.2019).
10. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як соціально значуща інтегральна властивість / Е. Л. Носенко // Психологія і суспільство. – 2004. – № 4. – С. 95–109.
11. Причепій Є. М. Філософія: підручник для студ. вищих навч. закладів / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – Київ: Академвидав, 2005. – 592 с.
12. Радугин А. А. Философия: курс лекций / А. А. Радугин. – Москва: Центр, 2000. – 272 с.
13. Ракітянська Л. Ідея співвідношення людського розуму і почуттів в контексті

українського кордоцентризму / Л. Ракітянська // Освітologia: українсько-польський наук. журнал: за ред. В. Огнев'юка, Т. Левовицького, С. Сисоевої. – Київ – Варшава, 2018. – № 7. – С. 29–37.

14. Ракітянська Л. Становлення та розвиток поняття «емоційний інтелект»: історико-філософський аналіз / Л. Ракітянська // Неперервна професійна освіта: теорія і практика (Серія: Педагогічні науки): гол. ред. С. Сисоева. – Київ: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2018. – №3–4 (56–57). – С. 36–42.

15. Робертс Р. Д. Эмоциональный интеллект: проблемы теории, измерения и применения на практике / Р. Д. Робертс, Дж. Метьюс, М. Зайднер и др. // Психология. Журнал Высшей школы экономики. – 2004. – Т. 1, № 4. – С. 3–26.

16. Черній А. М. Релігієзнавство: підручник. Вид. 2-ге, доп. / А. М. Черній. – Київ: Академвидав, 2008. – 400 с.

#### REFERENCES

1. Andreeva, I. N. (2011). *Emotsionalnyi intellekt kak fenomen sovremennoy psikhologii* / [Emotional intelligence as a phenomenon of modern psychology]. Novopolotsk.

2. Goleman, D. (2009). *Emotsionalnyi intellekt*. [Emotional intelligence]. Moscow.

3. Guberskiy, L. V., Nadolnyi, I. F., Andrushchenko, V. P. (2006). *Filosofiya: navchalnyi posibnyk* [Philosophy: study guide]. Kyiv.

4. *Emotsionalnyi intellekt* [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BC%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8B%D0%B9\\_%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BC%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82) [Emotional intelligence ] (Date of application: 27.01.2019).

5. Karpov, A. V., Petrovskaya, A. S. (2008). *Psikhologiya emotsionalnogo intellekta: teoriya, diagnostika, praktika: monografiya*. [Psychology of emotional intelligence: theory, diagnosis, practice: monograph]. Yaroslavl.

6. Kremen, V. G. (2008). *Filosofiya lyudynotsentryzmu v strategiyakh osvithogo prostoru*. [Philosophy of human centeredness in the strategies of educational space]. Kyiv.

7. Kremen, V. G., Plyn, V. V. (2005). *Filosofiya: myslyteli, idei, kontseptsyi: pidruchnyk* [Philosophy: Thinkers, Ideas, Concepts: a Textbook]. Kyiv.

8. Levchuk, L.T., Kucheruk, V. I., Panchenko, V. I. (1997). *Estetyka: pidruchnyk* [Aesthetics: textbook]. Kyiv.

9. Nevoit, N. M. *Emotsionalnyi intellekt i verifikatsiya priznakov obmana* [Emotional

intelligence and verification of signs of deception]. [http://www.lieexpert.at.ua/news/n\\_m\\_nevojt\\_ehmocionalnyj\\_intellekt\\_i\\_verifikacija\\_priznakov\\_obmana/2012-05-16-35](http://www.lieexpert.at.ua/news/n_m_nevojt_ehmocionalnyj_intellekt_i_verifikacija_priznakov_obmana/2012-05-16-35) (Date of application: 05.02.2019).

10. Nosenko, E. L. (2004). *Emotsiynyi intellekt yak sotsialno znachushcha integralna vlastyivst*. [Emotional intelligence as a socially significant integral property]. Kyiv.

11. Prychepiy, Ye. M., Cherniy, A. M., Chekal, L. A. (2005). *Filosofiya: pidruchnyk dlya studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv*. [Philosophy: textbook for students of higher educational establishments]. Kyiv.

12. Radugin, A. A. (2000). *Filosofiya: kurs lektsiy*. [Philosophy: a Course of Lectures]. Moscow.

13. Rakityanska, L. (2018). *Ideya spivvidnoshennya lyudskogo rozumu i pochuttiv v konteksti ukrainskogo kordotsentryzmu*. [Idea of the correlation of human reason and feelings in the context of Ukrainian cordocentrism.]. Kyiv-Warsaw.

14. Rakityanska, L. (2018). *Stanovlennya ta rozvytok poniattya «emotsiynyi intellekt»: istoryko-filosofskiy analiz*. [Formation and development of the concept of «emotional intelligence»: historical and philosophical analysis. Continuing Professional Education: Theory and Practice ]. Kyiv.

15. Roberts, R. D., Matthews, J., Zajdner, M. *Emotsionalnyi intellekt: problemy teorii, izmereniya i primeneniya na praktike*. [Emotional intelligence: problems of theory, measurement and application in practice]. Psychology. Book of Higher School of Economics. Moscow.

16. Cherniy, A. M. (2008). *Religieznavstvo: pidruchnyk*. [Religious studies: textbook Ed. 2<sup>nd</sup> ]. Kyiv.

#### ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

**РАКІТЯНСЬКА Людмила Миколаївна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування ДВНЗ «Криворізький державний педагогічний університет»

*Наукові інтереси:* професійна підготовка вчителя музичного мистецтва.

#### INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

**RAKITYANSKA Lyudmyla Mykolaivna** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Assistant Professor of the Methodology of Musical Education, Singing and Choral Conducting of Kryvyi Rih State Pedagogical University.

*Circle of scientific interests:* professional training of future teachers of musical art.

*Стаття надійшла до редакції 26.04.2019 р.*